

Серга Д. О.

здобувачка вищої освіти 1 курсу
юридичного факультету

Демичева А.В.

кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАЄКТОРІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ПРОЯВ В УКРАЇНІ

Стає все більш очевидним, що людство розвивається по шляху посилення взаємозв'язку і взаємозалежності різних країн, народів і культур. Цей процес, що охопив різні сфери суспільного життя всіх країн світу, в сучасній науці отримав назву глобалізації. Процес глобалізації зовсім не новий. Незважаючи на певну ізольованість, роздільність культур та цивілізацій в часі й просторі, між ними виникали численні мережі торгово-економічних, культурних зв'язків з різним ступенем інтенсивності в різні століття, ініційовані, як правило, найбільш розвиненими цивілізаціями, які розширюють свій вплив на інші цивілізаційні світи. Сучасна глобалізація за своїми масштабами і наслідками є абсолютно унікальним явищем. По-перше, будучи результатом експансії західноєвропейської цивілізації, вона охоплює всю населену частину планети, набуває всесвітній характер. По-друге, підкоряючи простір і час за допомогою новітніх технологічних засобів, вона максимально зближує різні країни та культури. По-третє, вона має системний характер, оскільки охоплює практично все - економічні, технологічні, політичні, соціокультурні - аспекти життєдіяльності сучасних суспільств.

З кінця ХХ в. глобалізація все більше виявляє себе як соціокультурне явище. Термін «глобалізація культури» з'явився в кінці 80-х рр. в зв'язку з проблемою зближення націй і розширенням культурних контактів народів. Можна дати визначення цьому феномену: глобалізація культури – це прискорення інтеграції націй в світову систему в зв'язку з розвитком сучасних транспортних засобів і економічних зв'язків, формуванням транснаціональних корпорацій і світового ринку, завдяки впливу на людей засобів масової інформації [1]. Це викликано виникненням цілого ряду порівняно нових тенденцій в процесі розвитку культури в умовах глобалізації:

- 1) збільшення швидкості і масштабів соціокультурних змін в цілому;
- 2) домінування інтеграційних тенденцій в культурі на тлі загострення тенденцій її диференціації в різних соціальних системах;
- 3) підвищення інтенсивності культурних взаємодій в інформаційному суспільстві;

4) наступ західної культури, найчастіше в досить агресивних формах (культурна експансія, вестернізація);

5) зростання масштабів культурної індустрії в зв'язку з появою ТНК в сфері виробництва культурних товарів і послуг;

6) посилення впливу глобалізації на ціннісно-нормативні основи національних культур в процесі модернізації суспільств;

7) глобалізація символів і універсальї культури, особливо масової;

8) загострення потреби культурної ідентифікації в цих умовах;

9) розширення впливу англійської мови в сучасних засобах комунікації і спілкування.

Ці тенденції характеризують різні грані прояву глобальних процесів у світовій культурі, показують воістину «глобальний» масштаб глобалізації в сучасному світі. Зрозуміло, кожна з перерахованих тенденцій «обросла» безліччю окремих проблем, які, в своїй сукупності, істотно змінюють життя сучасного суспільства в цілому, не дивлячись на її зберігається різноманіття. Глобалізація радикально змінює наше уявлення про культуру, яка розглядалася переважно як щось успадковане. У нових умовах відбувається виникнення різноманітних глобальних і локальних «соціокультурних гібридів». Як зауважує дослідник Д. Іванов, культурні гібриди - парадоксальні з'єднання цінностей, символів і поведінкових зразків західної масової культури і етнічних, регіональних, традиційних культур. В результаті експансії транснаціональної масової культури і поширення культурних гібридів виникає феномен мультикультуралізму - співіснування на території національної держави різних культур [2, с.53]. На пострадянському просторі, а зокрема в Україні, має місце тенденція до культурної гібридизації, яка виявляється тісно пов'язаною з проблемою можливості творчого переосмислення інокультурного досвіду та створення власних моделей організації суспільного життя, що використовують досягнення як західних та східних, так і вітчизняної культури. Отже, культурна гібридизація – це змішання, взаємопроникнення і переробка елементів різних культур в певному соціокультурному просторі. Однак інтенсифікація міжкультурних комунікацій у сучасному світі не обов'язково веде до загальної стандартизації та уніфікації на основі європейської культури. Локальні культури здатні адаптувати глобальні тренди до своєї «місцевої» специфіки, поєднуючи культурну гомогенність та гетерогенність.

Вважаємо, що соціокультурна глобалізація є найбільш складним і суперечливим процесом у розвитку сучасного світу, оскільки зачіпає такі сфери, як наука, освіта, культура, етика, ідеологія і т. д., і породжує не тільки взаємопроникнення, але й взаємовідштовхування культур.

1. Культурна глобалізація та принципи сучасної культурної політики. URL. <https://buklib.net/books/35857/> (дата звернення 27.02.2021).

2. Іванов Д. Теоретические модели глобализации. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Сер. 6. 2007. Вып. 4. Социология. С. 52-57.